

Razgovor Interview

Vera Barić – Thousands of Pages for Children

Vera Barić is the third editor (following Grigor Vitez and Ana Kulušić) of the Vjeverica book series, for which she edited 86 titles. The decade of Vera Barić began in 1984 with Joža Horvat's novel *Waitapu* and ended in 1994. At the end of the 1980s and beginning of the 1990s, Barić launched two new, thematically and visually distinct series within Vjeverica: EKO Vjeverica [Eco Squirrel] and Ratna Vjeverica [War Squirrel]. The latter includes four books dealing with the Croatian War of Independence. After the privatisation of Mladost, Vera Barić found work at Znanje publishing house, where she launched and for the next twenty years edited the Stribor book series.

Last year, Vera Barić and Vjeverica once again found themselves at the centre of public attention, thanks to the exhibition "Vjeverica – the book series we grew up with". It was mounted in one of the Zagreb City Libraries (Novi Zagreb Library) during the 2015 "Book Month" and presented the results of research carried out over two years by Vesna Radošević. This issue of *Libri & Liberi* contains a number of contributions related to Vjeverica, including a review paper in the section *Studies*. The present section contains an interview with this renowned editor, Vera Barić, conducted by Vesna Radošević.

Vera Barić – tisuće stranica za djecu

Vera Barić, nakon Grigora Viteza i Ane Kulušić, bila je treća urednica biblioteke Vjeverice, u kojoj je objavila 86 naslova. Desetljeće Vere Barić započelo je 1984. romanom *Waitapu* Jože Horvata, a završilo 1994. godine. Krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina V. Barić pokrenula je dvije tematski i vizualno osobite podserije popularne biblioteke, Eko vjevericu i Ratnu vjevericu, koja obuhvaća četiri knjige s tematikom Domovinskoga rata. Nakon privatizacije nakladničke kuće Mladost V. Barić prešla je 1994. u Znanje, gdje je pokrenula i narednih dvadeset godina uređivala biblioteku Stribor.

Gospođa Vera Barić i biblioteka Vjeverica prošle su se godine ponovo našle u središtu pozornosti zahvaljujući izložbi „Vjeverica – biblioteka uz koju smo odrastali“ postavljenoj u Knjižnici *Novi Zagreb*, jednoj od Knjižnica grada Zagreba, u okviru manifestacije „Mjesec hrvatske knjige“ 2015. godine. Izložba predstavlja najvažnije naslove koji su bili odabir njezinih troje urednika i ilustratore koji su knjige opremili, a rezultat je dvogodišnjega istraživanja knjižničarke Vesne Radošević. Časopis *Libri & Liberi* u ovome broju objavljuje niz priloga o Vjeverici, uključujući i članak u rubrici *Studije*, a ovdje donosimo razgovor Vesne Radošević s urednicom Verom Barić.

Gospođo Barić, recite nam nešto o sebi, svojoj obitelji, djetinjstvu, odrastanju...

Odrastala sam u Zagrebu na Črnomercu, u obiteljskoj kući u kojoj i danas živim. U to vrijeme potok Črnomerec bio je čist, ulica je imala krasan drvored, a u svojem vrtu punom gustog drveća beskrajno sam mnogo čitala. U Kustošiji je tada bila knjižnica, ja sam rano išla sama posuđivati knjige i rano počela čitati knjige s odraslog odjela. Sjećam se primjedbe knjižničarke: „Curica, je l' tvoji doma znaju kaj ti čitaš?“ A s dvanaest godina čitala sam Dostojevskog. Jasno se sjećam, na primjer, knjige *Tri priče za djecu* Vladimira Nazora, bila sam opčinjena ilustracijama Ljube Babića u toj knjizi, otvorile su mi cijeli jedan novi svijet. U Striboru sam nakon mnogo godina objavila taj naslov s tim ilustracijama. Pozvala sam sina Ljube Babića i pokazala mu svoju knjigu iz djetinjstva, on nije ni znao da mu je otac to ilustrirao.

Majka mi je bila učiteljica, a otac rudarski inženjer (bečki i praški student); starija sestra završila je geologiju i paleontologiju. Majka mi je usadila ljubav prema knjizi, dobro je govorila francuski. Pohađala sam Osmu žensku gimnaziju u Klaićevoj, a zatim studirala i završila jugoslavistiku i komparativnu književnost koja je posebno utjecala na mene. Imala sam sjajnu generaciju profesora, među kojima su bili: Ljudevit Jonke, Ivo Frangeš, Jure Kaštelan i, vjerojatno najzanimljiviji među njima, Ivo Hergešić. Kod njega sam i diplomirala s temom „Shakespeare u Hrvatskoj“. Sjećam se da me je na ispitu pitao otkud je gornjogradska kazalište dobivalo struju. S uspinjače! Koju je riječ u literaturu uveo Shakespeare? Rupčić! Niste imali šanse kod njega na ispitu ako niste pohađali njegova predavanja. Paralelno sam išla i u nižu, a zatim i srednju Glazbenu školu Vatroslava Lisinskog. U vrijeme druge godine fakulteta završila sam glazbenu školu. Izvjesno vrijeme predavala sam *solfeggio* u jednoj glazbenoj školi. Svirala sam klavir i flautu. Puno sam morala vježbati, mnogo toga se odricati, propustila sam i maturalno putovanje... Gotovo svake večeri kao đaci glazbene škole išli smo na koncerte ili u operu, bili smo stalno prisutni na galerijama... Bilo nas je pet u klasi profesora Branimira Sakača (u ono vrijeme avangardnog skladatelja) i to su prijateljstva koja traju do danas.

Takav naporan raspored dao mi je silnu radnu disciplinu, osjećaj za čvrstu organizaciju dana i to sam zadržala do danas, kad to više i nije potrebno. Unatoč svim obvezama puno sam čitala, sve sam stizala, učila sam s lakoćom i upijala na nastavi jer sam znala da kod kuće nemam puno vremena.

L *Kako ste došli na uredničko mjesto u Vjeverici nakon Ane Kulušić? Tko je preporučio i odobrio Vaše imenovanje? Koji su bili uvjeti za to radno mjesto?*

Zaposlila sam se preko anonimnog natječaja, jedno izdavačko poduzeće tražilo je lektora/korektora. Tek kad su me pozvali na razgovor kod Ladislava Indika, tada direktora, saznala sam da je to Mladost. Tijekom razgovora rekla sam kako bih samo knjigu željela držati u ruci, za plaću nisam uopće pitala. Poslije su se kolege dugo s tim šalili. Deset godina radila sam kao lektorica/korektorica, izbrusila sam se u jeziku. I poslije sam rukopise koje sam odabirala sama lektorirala. Važno je za urednika da može sam lektorirati, sve zaokružiti, u tijesnoj suradnji s autorom, a ne davati drugome. Nakon tog posla, idućih deset godina uređivala sam sve što se u Mladosti objavljivalo za djecu, osim Vjeverice. U to vrijeme bila je velika produkcija slikovnica, posebnih izdanja, znanstveno-popularnih knjiga... Uz Anu Kulušić učila sam kako razgovarati s autorima, kako odbijati rukopise, pa kad je ona otišla u mirovinu, ja sam preuzela uređivanje Vjeverice. Tako sam, zapravo, svakih deset godina mijenjala posao.

L *Kako je izgledala struktura nakladničkoga poduzeća? Tko je odobravao objavljivanje novih naslova?*

Nitko se uredniku nije miješao u odabir novih naslova. Urednik je primao rukopise domaćih autora ili izabirao naslove iz stranih literatura i donosio godišnji plan novih naslova. Znali su me pozvati u Gradski komitet zbog nekih pisaca (Nikole Pulića, Dragutina Horvatića), ali u moje vrijeme, dakle nakon 1984. godine, već je sve bilo lakše.

Ali ni Ani Kulušić nitko se nije miješao u uređivačku politiku – naklade su bile velike, sve je funkcioniralo i Vjeverica je bila na dobrom putu. Za urednika je upravo ta samostalnost bila i velika odgovornost. Donijeti neke odluke bilo je vrlo teško. Danas kad odbijete rukopis, autor ga odnese nekom drugom nakladniku, a ima ih mnogo. Tada je uglavnom bila samo Vjeverica kao najistaknutija biblioteka. Autor je s tri objavljene knjige mogao postati članom Društva književnika i imati riješen status kao dječji pisac. Ili ste knjigu objavili u Vjeverici ili vas gotovo i nije bilo... U moje vrijeme donesen je Zakon o reizboru urednika. Svake četiri godine pisala se molba za produljenje posla uz opis dotadašnjeg rada. Činilo se kao da je primjena takvog zakona bila više administrativna, no ipak, na taj način izdavačka se kuća mogla riješiti nepoželjnog urednika. U Mladosti se to nijednom nije dogodilo.

Urednik je djelovao u sklopu Redakcije, a ona u sklopu Izdavačke djelatnosti. U moje vrijeme na čelu joj je bio Ladislav Indik koji je prije toga dugi niz godina vodio cijelu Mladost. Mogu reći da sam imala pravu uredničku sreću jer je mnogo knjiga koje sam ja izabrala i uredila dobilo nagrade „Grigor Vitez“ i „Ivana Brlić-Mažuranić“. Da spomenem samo neke: *Waitapu*, *Zagrebačka priča*, *Ključić oko vrata*, *Divlji konj*, *Ljubav ili smrt*, *O mamama sve najbolje*, *Dobar dan, tata...*

L *Kolike su bile godišnje kvote dječjih naslova? Čime su one bile limitirane: financijama, brojem suradnika, godišnjim planom poduzeća koje je izdavalo i druge knjige?*

Donosio se godišnji plan u određenom financijskom okviru. U Vjeverici je to bilo otprilike deset novih naslova i najmanje dvadesetak ponovljenih izdanja. Prema zahtjevima prodajnog odjela određivalo se koji će se naslovi ponoviti. Tako je npr. *Pirgo* Anđelke Martić doživio dvadeset izdanja. Svaki urednik tijesno je surađivao s odjelom za prodaju, dobivao je mjesečno skladišno izvješće kako bi mogao pratiti naslove koje je izabrao i kako oni „dišu“ na tržištu.

L *Jesu li omjeri stranih pisaca, pisaca drugih naroda bivše Jugoslavije i hrvatskih pisaca bili unaprijed određeni nekom općom nakladničkom politikom poduzeća Mladost ili je to bilo prepušteno na volju uredniku? I kako je urednik „pogađao“ pravu mjeru?*

Pa, od deset novih naslova obično su dva bila strana, iz velikih svjetskih literatura, a najčešće se i svaki narod bivše Jugoslavije predstavljao jednim naslovom. Ponuda novih rukopisa uvijek je nepredvidiva, nikad ne znate tko će vam otvoriti redakcijska vrata i možda ponuditi biser... Ja sam imala sreću, svoj sam urednički posao započela knjigom koja me se duboko dojmila, a to je *Waitapu* Jože Horvata. Nakon Ane Kulušić nastavila sam vrlo dobru suradnju sa Zvonimirom Balogom koji mi je bio velika podrška u prvim godinama kad mi koji put i nije bilo lako nositi se s velikom odgovornošću. Ivan Kušan, Vesna Parun, Sanja Pilić, Božidar Prosenjak... bili su rado viđeni autori u redakciji Vjeverice, da spomenem samo neke. Bilo je autora sasvim nepoznatih koji su se pojavili sa svojim prvim rukopisom. Takav je bio Mario Šarić. Njegove *Trešnjevačke trešnje*, čujem, i danas plijene pažnju mladih čitatelja. Najveći problem bili su odbijeni rukopisi. Trudila sam se jako dobro proučiti rukopis koji ću odbiti, cijenila sam rad i trud koji je u njega uloženi i željela sam svoju odluku dobro obrazložiti. Lijepo je kad rukopis možete prihvatiti, ali teško je odbiti ga. Htjela sam da i sam autor uvidi da njegov tekst ne funkcionira...

Strani naslovi birali su se iz ponude nakladnika na sajmovima... preko kataloga ili literarnih časopisa (nije bilo interneta!). Svake sam godine išla na sajam u Frankfurt, Leipzig, Bolognu, Moskvu, pa i u posjete velikim nakladnicima u Pariz ili Bratislavu, primjerice.

Kako su se knjige prodavale? Je li bilo institucije nagradnih knjiga?

Naši autori išli su na književne susrete diljem Hrvatske. Takvi su susreti bili pravi događaji po malim mjestima. Održavali su se u dvoranama, školskim ili mjesnim. Znalo je biti prisutno po tisuću djece. Knjige su kupovala djeca, ali i škole za svoje knjižnice. Neki pisci poput Gustava Krkleca, Zvonimira Baloga i Zvonimira Milčeca sjajno su obavljali taj posao. Svakom djetetu bila je čast dobiti autorov autogram.

Danas, u digitalno doba, to je teško zamisliti. U Mladosti je postojao posebni odjel, Klub prijatelja knjige, u kojem je bilo stalno zaposleno od pet do sedam referenata kojima je bio posao ugovarati književne susrete i s piscima ići po školama. Među njima je bio i kasniji autor Josip Laća. Mladost je imala i veliki broj knjižara u Zagrebu, jaka predstavnštva u Ljubljani, Mostaru, Novom Sadu, Beogradu, Kosovskoj Mitrovici... Škole su imale novaca za nabavku lektire, za nagradne knjige za kraj školske godine, djeca su kupovala... Sve je to utjecalo na procvat Vjeverice.

Nakladnici su pedesetih i šezdesetih godina u Hrvatskoj (osobito Društvo „Naša djeca“) objavljivali slikovnice koje su bile posebno „prerađivane za srpsku decu“, kao na primjer Don Quijote, Robinson Crusoe, Cveće (Krklecovo) i sl. Je li se i kasnije pokušavalo prodrijeti na druga tržišta u Jugoslaviji i s kojim uspjehom?

Kako je Mladost imala jaku prodajnu mrežu gotovo na cijelom teritoriju bivše Jugoslavije, mnoge serije slikovnica koje su bile prodajno uspješne objavljivale su se na latinici i ćirilici (tj. na hrvatskom, srpskom, pa i slovenskom).

Slikovnice o Maji¹ bile su prodajno „ludilo“, išle su u nakladama i do 100 000. Sedamdesetih godina uveden je porez na kič, što je jako pomoglo kvaliteti slikovnica. Knjižare nisu htjele uzimati kič robu. U Mladosti smo se jako trudili da

¹ Riječ je o izvorno belgijskim slikovnicama na francuskom jeziku o junakinji Martini, popularnima u velikome broju zemalja. Prva slikovnica izišla je 1954. godine pod naslovom *Martine à la ferme* [Martina na seoskome gospodarstvu]. Autor teksta bio je Gilbert Delahaye, a slikovnice je ilustrirao Marcel Marlier. U Hrvatskoj se izdaju od 1960-ih godina do danas u izdanju zagrebačkoga Profila. Katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu ima nešto kasnija izdanja, na primjer slikovnicu *Maja na selu* u izdanju Mladosti iz 1973. i slikovnicu *Maja na farmi* koja je objavljena u Splitu 2003. godine (op. ur.).

kvaliteta naših prijevodnih slikovnica bude barem „dobra sredina“. Suradivali smo s Društvom „Naša djeca“, s recenzentima i likovnim stručnjacima. U to vrijeme prvi puta donijela sam u Hrvatsku slikovnice Dicka Brune i sjajne slikovnice mađarske spisateljice Éve Janikovszky. Na planu domaćih slikovnica Mladost je okupljala naše, tada mlade likovne umjetnike poput Nives Kavurić Kurtović, Đure Sedera i mnoge druge. Slikovnice Cvijete Job s bajkama Ivane Brlić-Mažuranić bile su tada u samom vrhu svjetske produkcije slikovnica.

Svake godine održavali smo tzv. seminar za knjižare gdje se govorilo ne samo o prodaji, nego i o kvaliteti knjiga. Jedne godine, sjećam se, na Krku je gospođa Dobrila Belamarić, likovna stručnjakinja, analizirala seriju slikovnica o Maji i pokušala knjižarima pokazati zašto su te slikovnice kič...

L *Naročito je zanimljiva Bosna i Hercegovina. Što se tamo događalo? Jesu li postojali kontakti i suradnja urednika Lastavice i Vjeverice?*

Pratili smo dakako što se tamo radi, ali neka suradnja nije postojala. Imali smo samo prodajno predstavništvo u Mostaru.

L *Izdanje Šegrta Hlapića u Seljačkoj slozi iz 1952. bilo je opremljeno ilustracijama u bojama Eme Bursać. Protivno tomu, prvo izdanje u Vjeverici bilo je opremljeno malenim crno-bijelim crtežima Ferdinanda Kulmera što je svakako (ne gledajući na umjetničku kakvoću crteža) bio određen nazadak. Uopće u Vjeverici se za cijelog njezina postojanja pojavilo tek nekoliko ilustracija u bojama što je prilično neobično s obzirom na to da se radi o ediciji za djecu.*

Takva je bila koncepcija biblioteke koju je postavio još Grigor Vitez. Poseban četverbojni tisak nekih araka jako bi poskupljivao knjigu, a sve su jednako koštale. Bilo je jako puno slikovnica, pa smo držali da se dijete u Vjeverici polako odvaja od ilustracije. Kasnije sam u Striboru pokušavala objaviti više knjiga s ilustracijama u boji, ali i tisak se u međuvremenu promijenio, pa to nije više bilo toliko skupo.

L *Tko je odlučivao o uklanjanju nezgodnih mjesta u pojedinim naslovima (Junaci Pavlove ulice, Bambi, Heidi)? I što su bila nezgodna mjesta: samo religiozni elementi ili nešto drugo, možda pedagoški ili moralno nezgodna mjesta (u Perraultovim pričama izbačena mjesta u „Palčiću“ o krvožednim ljudožderovim kćerima ili opis zabranjene prostorije u koju je ušla*

Modrobradova žena; početak i cijeli smisao bajke „Magareća koža“ gdje se izbacila kraljeva namjera da se oženi vlastitom kćeri)?

Odlučivao je urednik u kontekstu vremena u kojem je djelovao. U to vrijeme postojala je tendencija da djecu treba zaštititi, okrutne scene su se izbacivale. ČSSR (Čehoslovačka Socijalistička Republika – op. ur.) je bio poznat po preradama, poznata je njihova *Crvenkapica* u kojoj vuk na kraju završi u zoološkom vrtu... I u Poljskoj su se, primjerice, vidjela izrazita nastojanja da se te scene ublaže. Uostalom, Perrault, primjerice, i nije pisao za djecu, nego za dvorsku publiku, za odrasle.

L *Jesu li se ponavljana izdanja takvih naslova mijenjala i jesu li za svako izdanje donošene posebne odluke ili ih se nastavljalo izdavati jednostavno u skladu s uvriježenom praksom? Primjerice Junaci Pavlove ulice izlazili su onako kako ih je preveo L. Matijević 1933. iako su druga izdanja u bivšoj Jugoslaviji bila daleko liberalnije prevedena (dopustila su vjerski žargon i uvela su mnoga mjesta koja je Matijević izbacio).*

Kod ponovljenih izdanja u Vjeverici mijenjao se *impressum* i ispravljale su se uočene pogreške. Ponovljena izdanja određivala je isključivo prodaja. Prilikom preuzimanja nekog već prije objavljivanog naslova od nekog drugog izdavača, u Vjeverici se obično naručivao novi prijevod ili bi se napravila redakcija postojećeg.

L *Otkuda naziv „Vjeverica“?*

Govorilo se u Mladosti da ga je smislio Grigor Vitez, prvi njezin urednik. U to vrijeme likovni urednik bio je Raul Goldoni, naš istaknuti dizajner i slikar. On je oblikovao znak biblioteke.

L *Je li se u zadnjih nekoliko desetljeća i općenito promijenio odnos prema dječjoj knjizi?*

Dječja je knjiga prije bila mnogo važnija nego danas, danas je na margini. Mediji su joj posvećivali mnogo veću pažnju. Često sam razgovarala s novinarima, osobito *Vjesnika* i *Večernjeg lista*, na radiju prikazivala novoizišle knjige, a i na televiziji sam bila gotovo stalni gost. Za gotovo svaku novu knjigu organiziralo se predstavljanje. Najčešće je to bilo u knjižari Mladosti u Ilici 30, u kulturnom Kugliju. Jednom sam u Društvu književnika organizirala tzv. Druženje s Vjevericom na temu „Vjeverica u medijima“. Predstavljao je bio Josip Pavičić.

L *Koji sve poslovi i aktivnosti, koja vrsta angažmana ulaze u opis posla dječjega urednika, tj. kako točno izgleda briga oko objave jedne dječje knjige?*

Najprije, sâm posao dječjega urednika ne razlikuje se od posla urednika knjiga za odrasle. Dapače, posao dječjeg urednika ima još jednu, osjetljiviju dimenziju. Riječ je o djeci, često o njihovu prvom susretu s knjigom, pa ako je knjiga kvalitetna, ako ih se dojm, može ih odrediti za cijeli život. Odrasli već imaju svoje određene kriterije.

Urednikova je dužnost primati sve ponuđene rukopise, a zatim, nakon pažljiva čitanja, pravi se odabir. U Vjeverici je uvijek bila bogata ponuda novih rukopisa. Na prihvaćenom rukopisu zatim se detaljnije radi. Ako je potrebno, mogu se u dogovoru s autorom izbaciti i cijeli dijelovi teksta ili se rukopis vrati autoru na doradu uz sugestije. Važno je prepoznati kvalitetu rukopisa i osloboditi ga suvišnog. Bilo je rukopisa u kojima nije trebalo uopće intervenirati osim, ponešto, u jezičnom i pravopisnom smislu. Rukopise za Vjevericu uvijek sam sama lektorirala i dovela do faze korekture.

L *Kojim ste se kriterijima rukovodili prilikom odabira knjiga za tiskanje?*

Kriterij je bio dobra literatura i, dakako, dob djeteta.

L *Kakav je odnos komercijalnoga i književnoga/estetskoga elementa u kontekstu tiskanja dječjih knjiga?*

Jako dobra knjiga u Vjeverici uvijek je bila komercijalna. Prodajni odjel imao je glavnu riječ kod izbora ponovljenih izdanja, u nova izdanja nisu se miješali. Nisu ni znali što se kuha u mojoj kuhinji. No godišnji plan uvijek sam im prezentirala kako bi znali što ih čeka u prodaji. I ne samo to. Bilo je vrlo važno upoznati s novim planom marketinški odjel Mladosti. Svaki urednik tijesno je surađivao s njim.

L *Kojim ste instrumentima, načinima ili metodama ispitivali/mjerali recepciju knjiga koje ste uredili i je li vam ona bila važna?*

Kriterij je bila prodaja. Knjige koje su bile podbačaj doživjele su samo jedno izdanje. Ponovljena izdanja bila su kriterij uspjeha. Mnogo je naslova u Vjeverici doživjelo veliki broj izdanja.

L *Gospođo Barić, što ste Vi čitali u djetinjstvu?*

U svojem djetinjstvu za svaku prigodu dobivala sam na poklon knjigu. Igrala sam se tako da sam pravila svoju knjižnicu, označavala knjige brojkama... Voljela sam bajke, obožavala Andersena, zatim Nazorove priče, *Kaštanku* Antona P. Čehova, voljela sam knjige o ekspedicijama, npr. *Amundsena* (knjiga *Roald Amundsen* ruskoga pisca Aleksandra Jakovljeva objavljena je u Zagrebu u hrvatskom prijevodu 1950. – op. ur.), ali u to vrijeme čitala sam i mnogo ruskih knjiga. Posebno mi je ostala u sjećanju knjiga *Bijeli se usamljeno jedro (kazališno djelo u tri čina)* Valentina Katajeva (objavljeno u Zagrebu 1948. – op. ur.). Sve te knjige još čuvam na svojem tavanu.

 Koliko je knjiga popularnih u vrijeme Vašega djetinjstva danas u dječjemu vidokrugu?

Ima vječnih knjiga, poput Andersena...

 Koje je strane autore u hrvatsku dječju književnost „dovela“ Vjeverica?

Dovela ih je jako puno – od Antoineta de Saint-Exupéryja do Ericha Kästnera, Astrid Lindgren, Giovannija Rodarija, Jean-Jacquesa Sempéa i Renea Goscinnyja... svi su došli do nas preko Vjeverice.

 Kako biste jednom rečenicom, sloganom opisali vlastitu uređivačku politiku?

Jednom riječju – radost! Uživala sam u tom poslu, u otkrivanju novog, traženju najboljeg.

 Kojih deset ili dvadeset književnika ubrajate u kanon hrvatske dječje književnosti?

Vrlo cijenim pjesnički opus Zvonimira Baloga i Luke Paljetka, a prozni Ivana Kušana i Jože Horvata, dakako tu mislim na njegovu nezaobilaznu knjigu *Waitapu*.

 Koje biste ime suvremenoga mladoga književnika ili književnice izdvojili kao najveći zalag za budućnost hrvatske dječje književnosti?

Ne znam, mislim da je teško odgovoriti na to pitanje. Ima ih nekoliko... Važno je da mladi pisci imaju mogućnost objavljivanja, širom otvorena vrata nakladnika, da se o njihovim knjigama govori, to su poticaji i preduvjeti za selekciju i oblikovanje autora.

L *S obzirom na raširenost, veliki domet i utjecaj elektroničkih medija, kako vidite budućnost hrvatske i svjetske knjige?*

Svjedokinja sam velikih promjena koje je donio digitalni svijet. U moje vrijeme u Vjeverici nismo se uopće koristili računalima, a da ne govorim koliko je tiskarska tehnika bila drukčija. No mislim da tiskana knjiga ima posebnu draž i da će se uspješno boriti s elektroničkom knjigom. Vjerujem da će uvijek biti djece zaljubljenika u knjigu, djece koja će maštati. Ja ne mogu zamisliti da bi svijet mogao funkcionirati bez knjiga.

L *Kako biste opisno ocijenili čitateljsku razinu kod nas i postoje li razlike između „malih“ i „velikih“ recipijenata?*

Okružena sam djecom koja mnogo čitaju. I na književnim susretima mogla sam vidjeti koliko su mnoga djeca zainteresirana za knjigu i koliko znaju o knjigama. Dakako, to ovisi o sredini u kojoj dijete odrasta i još o mnogim drugim čimbenicima.

Već sam spomenula da postoje razlike između odraslih čitatelja i djece. Odrasli imaju svoje već izgrađene kriterije i stavove dok ih djeca moraju tek oblikovati. Zato dječja knjiga ima veliku odgovornost i mora biti što kvalitetnija.

L *Jesu li se knjige odabirale po postojećim popisima lektire, po nastavnim planovima i programima (preporučena djela za nastavu) i koliki je bio udio djela koja nisu bila predviđena za lektiru?*

Vjeverica je stvarala lektiru, ona nije birala iz lektire.

L *Jesu li urednici birali knjige za prijevod i po kojim kriterijima? Jesu li angažirali prevoditelje ili su prevoditelji imali inicijativu?*

Urednici su najčešće birali knjigu i prevoditelja, ali bilo je slučajeva kada je prevoditelj došao i predložio knjigu. Bosiljka Brlečić donijela je djelo Michela Tourniera, a Nada Horvat mi je predložila *Tajni dnevnik Adriana Molea*. Prije nego što sam stigla reagirati, Ivan Kušan ga je već objavio u Znanju, u Hitiću. Bilo mi je jako žao zbog toga. Ali sudbinski se krug zatvorio. Zadnja knjiga koju sam kao urednica potpisala u Striboru bio je *Dnevnik Adriana Molea* jer smo ga iz Hit juniora prebacili u Stribor.

L *Je li se „osuvremenjivao“ i mijenjao jezik starijih prijevoda i djela ili se samo pretiskivalo?*

U Vjeverici se tekstovi originalnih djela i prijevoda u ponovljenim izdanjima nisu mijenjali. U novim naslovima vodila se velika briga o jeziku, a za prijevode su se angažirali kvalitetni prevoditelji.

Nakon velikih promjena u Hrvatskoj i na tom planu došlo je do promjena. Autori su i sami željeli unijeti neke izmjene u svoje tekstove.

Kako su se birali ilustratori naslovnih ilustracija?

Ilustratore je u Mladosti birao likovni urednik. Nakon Raula Goldonija dugi niz godina djelovao je Irislav Meštrović. On je prema temi i stilu rukopisa angažirao ilustratora. Naslijedio ga je Branko Vujanović. Cijela plejada likovnih umjetnika, danas i naših velikih imena prošla je ili započinjala u Vjeverici.

Vjeverica je imala dugovječni platneni uvez. Pred kraj se prešlo na kartonski uvez, jeftiniji u izvedbi.

Možda bih ovdje spomenula da sam u okviru Vjeverice pokrenula „Eko vjevericu“ u kojoj su se objavljivale knjige koje su odgovarale toj ideji. Ekologija je postajala sve važnija, pa sam držala da djeci treba već vrlo rano govoriti o tome.

U vrijeme Domovinskog rata i u vrijeme kad je Mladost već bila na izdisaju, pokrenuli smo Ratnu vjevericu. Bile su to tanke knjige u mekom uvezu, a naša Vjeverica odjenula je maskirnu odoru. Sjećam se da sam svojevrsni predgovor biblioteci napisala u skloništu okružena preplašenom djecom. Bili su to strašni trenutci. Autori su objeručke prihvatili tu zamisao i u kratkom vremenu objavljene su četiri knjige: *Ubili su mi kuću* (Mladen Kušec), *Bijeg u košari* (Maja Gluščević), *Strah me, mama* (Nikola Pulić) i *Moj tata spava s anđelima* (Stjepan Tomaš). I danas sam jako ponosna na te knjige.

Gospođo Barić, gdje ste i što radili nakon Vjeverice i kako se taj posao razlikovao od rada u Mladosti?

Nakon što se ugasila Vjeverica, na poziv novog vlasnika Branka Jazbeca, prešla sam u Znanje 1994. godine i tako je započelo novo razdoblje u mojem životu. Ušla sam na velika vrata. Preda mnom su bile velike mogućnosti, sjajna atmosfera, velika volja svih za osnivanje nove dječje biblioteke. Bio je to – Stribor. Bila sam puna iskustva u radu na dječjoj knjizi, jako sam lijepo surađivala s autorima iz Vjeverice, a kako Vjeverice praktički više nije bilo, svi su autori sa mnom došli u Znanje. U osmišljavanju i oblikovanju Stribora sudjelovala je velika ekipa vrsnih stručnjaka i dizajnera, klasično obrazovanih, a zatim usavršenih u Americi. Među njima su bili Željko Borčić i Zoran Pavlović, sjajan stručnjak iz Grafičkoga zavoda. Uživala

sam u stvaranju nečeg novog i davala najbolji dio sebe. Stribor je okupio sve važne naslove naše i strane dječje književnosti, a zatim nastavio s objavljivanjem novih rukopisa i stvaranjem novih, mladih autora. Mnogi naslovi prvi puta objavljeni u Striboru danas su obvezatna školska lektira. I danas je to nezaobilazna biblioteka.

Stribor sam vodila dvadeset godina, do 2014., a onda sam uredničku palicu predala kolegi, uredniku u Znanju, Tomislavu Zagodi (koji je i dječji pisac).

 Kako se i zašto Vjeverica ugasila?

Privatizacijom i propašću Mladosti ugasila se i Vjeverica. To je bila jedna od prvih bolnih privatizacija kod nas.

 Čitate li i dalje dječju književnost?

Bez toga ne bih mogla.

 Koja je Vaša omiljena dječja knjiga?

Mali princ (Antoine de Saint-Exupéry – op. ur.), bez dvojbe. To je tzv. vječna knjiga. Prvi puta čitate je u djetinjstvu i mnogo toga ne razumijete. Zatim joj se vraćate i tek mnogo kasnije otkrit ćete njezin pravi smisao. U određenom trenutku u životu mnogo mi je značila.

 Imate li neka zanimljiva sjećanja na autore, ilustratore, knjige? Anegdotu ili događaj koji opisuju to vrijeme...

Ostao mi je u sjećanju rad na knjizi *Dobar dan, tata* Stjepana Tomaša. Rukopis priča htjela sam vratiti autoru, ali kako sam uvijek čitala rukopis do kraja, naišla sam na pripovijetku koja me oduševila. Imala je izvrsnu temu i zacrtane komponente koje su se mogle proširiti. Pripovijest je nosila naslov *Kukavičje jaje*. Predložila sam autoru da od nje napravi roman. Jako sam vjerovala u priču i vjerovala autoru da to može napraviti. On se također oduševio tim prijedlogom. Uzeo je neplaćeni dopust, napisao knjigu i za nju dobio nagradu „Grigor Vitez“. Naslov sam promijenila. Pedagozi, točnije gospođa Neda Bendelja savjetovala mi je da ima mnogo djece u situaciji kukavičjega jaja kojoj to mogu ponuditi na čitanje. *Dobar dan, tata* naslov je pun optimizma.

Što je Grigor Vitez ostavio kao svoje nasljeđe u Vjeverici?

Grigor Vitez postavio je biblioteku, njezine okvire, mi smo je dalje gradili i obogaćivali.

U doba Ane Kulušić biblioteka je bila najbujnija. Ona je objavila prve knjige Zvonimiru Balogu, Zlatku Kriliću, Luki Paljetku... Paljetak joj je donio rukopis *Miševa i mački* još kao student. Ta je zbirka pjesama bila toliko drugačija od svega do tada – urednik ju je trebao prepoznati. To je velika odgovornost. Ani Kulušić skidam kapu za Luku Paljetka.

U čemu je bila tajna uspjeha Vjeverice kao biblioteke?

Vjeverica je uspjela jer je imala čvrsti temelj u izdavačkoj kući u kojoj se razvijala. Imala je unutarnju podršku izdavačke kuće, kadrovsku, financijsku i svaku drugu. Vjeverica je bila perjanica Mladosti. Obraćala se čitateljima koji su je jako voljeli i roditeljima koji su je prepoznavali i kupovali. Uvijek su stizale nove i nove generacije djece. Autori su znali da je to veliki prostor za objavljivanje knjiga što je i za njih bilo silno poticajno. Književni susreti promovirali su ideju pisanja i čitanja.

Tko Vam je od suradnika u Mladosti ostao u posebnome sjećanju?

U osobitoj uspomeni ostao mi je direktor Ladislav Indik – bio je ugodna osoba, istinski autoritet i podrška, mudar čovjek. Kad bih došla k njemu s nekim problemom oko knjige, uvijek mi je znao reći: „Jesi li pogledala ugovor? On je početak i kraj svega...“ Znao mi je dati dobar savjet, podržati me...

Jeste li kao urednica Vjeverice surađivali s Milanom Crnkovićem?

Kad sam postala urednica, izišao je zakon da svaka knjiga mora imati dva recenzenta. Profesor Milan Crnković bio je recenzent i dragocjeni suradnik od kojeg sam puno naučila. Često je dolazio iz Rijeke i bio u Mladosti moj gost. Naša se suradnja nastavila i u Striboru. U Vjeverici je priredio knjigu *Stari sat* Krunoslava Kutena. U Vjeverici sam osim djela iz recentne književnosti, domaće i strane, objavljivala i stare knjige iz naše baštine (npr. *Jaša Dalmatin* Ivane Brlić-Mažuranić). U tome su mi najviše pomagali prof. Milan Crnković i Dubravko Horvatić.

Je li Vjeverica objavljivala fantastične priče i kakva je bila njihova recepcija?

Objavljivali smo fantastiku. Bilo je nekih Rodarijevih knjiga, *Crvenko na Mjesecu* Arthura Haulota... ali nije bila ni približno toliko popularna kao danas.

Kako je izgledao Vaš radni dan kao urednice Vjeverice?

U redakciji Mladosti uvijek je bilo vrlo živo, dolazili su autori, voljeli su dolaziti i kad nisu nosili rukopise, došli bi popričati, tako su se rodile mnoge zamisli... U takvoj atmosferi nisu se mogli čitati rukopisi. Radila sam to kod kuće kad bi djeca otišla na spavanje, u kasnim satima, do jedan, dva u noći... Često sam i putovala. Pet do šest puta godišnje boravila sam i tjedan dana na sajmovima i na nekim kraćim putovanjima. Imala sam svesrdnu podršku svojega supruga.

Katkada doista nije bilo lako, iako mi se čini da sam sve to obavljala s velikom radošću i oduševljenjem.

Posebno mi je ostala u sjećanju posveta koju mi je 1990. napisala Sanja Pilić na tristotoj Vjeverici, *O mamama sve najbolje*:

Dragoj Veri Barić koja navija za pisce, navija za knjige, navija za riječ, urednici koja voli biti urednica, puno dobrih lješnjaka, lijepih stabala, zalihu zimnice, vječnu Mladost Vjeverice...

Nažalost, ovo posljednje nije se ostvarilo...

Razgovarala Vesna Radošević